

Toetswijzer taal: thema 9

TD

Ik kan zelfstandige naamwoorden, lidwoorden en eigennamen herkennen, samenstellingen, woorden in het meervoud en verkleinwoorden aanduiden en benoemen, werkwoorden in een zin herkennen, ik weet dat elk werkwoord verschillende vormen heeft, het onderwerp in de zin het zinsdeel is waarover iets gezegd wordt en kan woorden uit dit thema verklaren en ze gebruiken.

Ik onthoud

Wat is een zelfstandig naamwoord?

Zelfstandige naamwoorden zijn woorden die een naam geven aan personen, dingen, planten en dieren:

- > personen → papa, directeur, Carlos, juf, Anna ...
- > dingen → kast, lijm, deur, schaar ...
- > planten → cactus, eik, roos ...
- > dieren → hond, schaap, dinosaurus ...

boom

Wat is een verkleinwoord?

Verkleinwoorden gebruik je om:

- > iets kleins aan te duiden.
Bv. Ik heb een **broertje**.
- > iets liefs aan te duiden.
Bv. Wat ben jij toch een **schatje**!
- > iets onbelangrijks aan te duiden.
Bv. Het was maar een **ongelukje**!

Het was een ongelukje!

Verkleinwoorden eindigen altijd op *je*, *pje*, *tje* of *etje*. Bij *etje* gebeurt er iets bijzonders en verdubbelt bijna altijd de laatste medeklinker. Dan pas komt *etje* erachter.

Bv. maat → maatje
boom → boompje

baan → baantje
kam → kammetje

Wat is een samenstelling?

We bedenken niet voor elk nieuw ding een nieuw woord.
Soms plakken we twee of meer bestaande woorden aan elkaar.
Zo krijgen we een nieuw woord.
We noemen zo'n woord een **samenstelling**.

Bv. voet**bal**, hand**doek**, politie**kantoor** ...

Samenstellingen kunnen ook uit meerdere woorden bestaan.

Bv. **hottentottentententoonstellingen** ...

Hoe zou je dat kunnen noemen?

Ik zou 'computermuis' zeggen ...

Wat is een lidwoord?

Dat is gemakkelijk! Er zijn maar drie lidwoorden: **de**, **het** en **een**.

Lidwoorden staan altijd bij een zelfstandig naamwoord: **de** grap, **het** bezoek, **een** plons.

Over wie of wat zegt een zin iets?

In elke zin zeggen we iets over iemand of iets. Kijk maar:

- > **Vlooien** zijn lastige kriebeldieren.
- > Later word **ik** stuntman.
- > **Oma en opa** komen vandaag logeren.

Hoe ziet een werkwoord eruit?

Een werkwoord kan er in elke zin anders uitzien.

Bv. Het kind **eet** een appel.

De kinderen **eten** een appel.

De kinderen **aten** een appel.

Leer de woordenschat van thema 9.

Kies iedere dag een paar woorden om te oefenen. Een hele lijst tegelijk is te veel.

Oefen met het liedje op Youtube, maak zelf een spelletje, oefen op Bingel en toets jezelf! Herhaal, herhaal, herhaal, ...

Ik oefen**Schrijf een voorbeeld voor elke soort zelfstandig naamwoord.**

- 1 personen ► _____
- 2 dingen ► _____
- 3 planten ► _____
- 4 dieren ► _____

Schrijf het woord in de juiste kolom.

	de-woord	het-woord
1 een brood	_____	_____
2 een kurk	_____	_____
3 een plantje	_____	_____
4 een herhalingsblad	_____	_____
5 een mobieltje	_____	_____
6 een ladder	_____	_____

Schrijf een voorbeeld van:

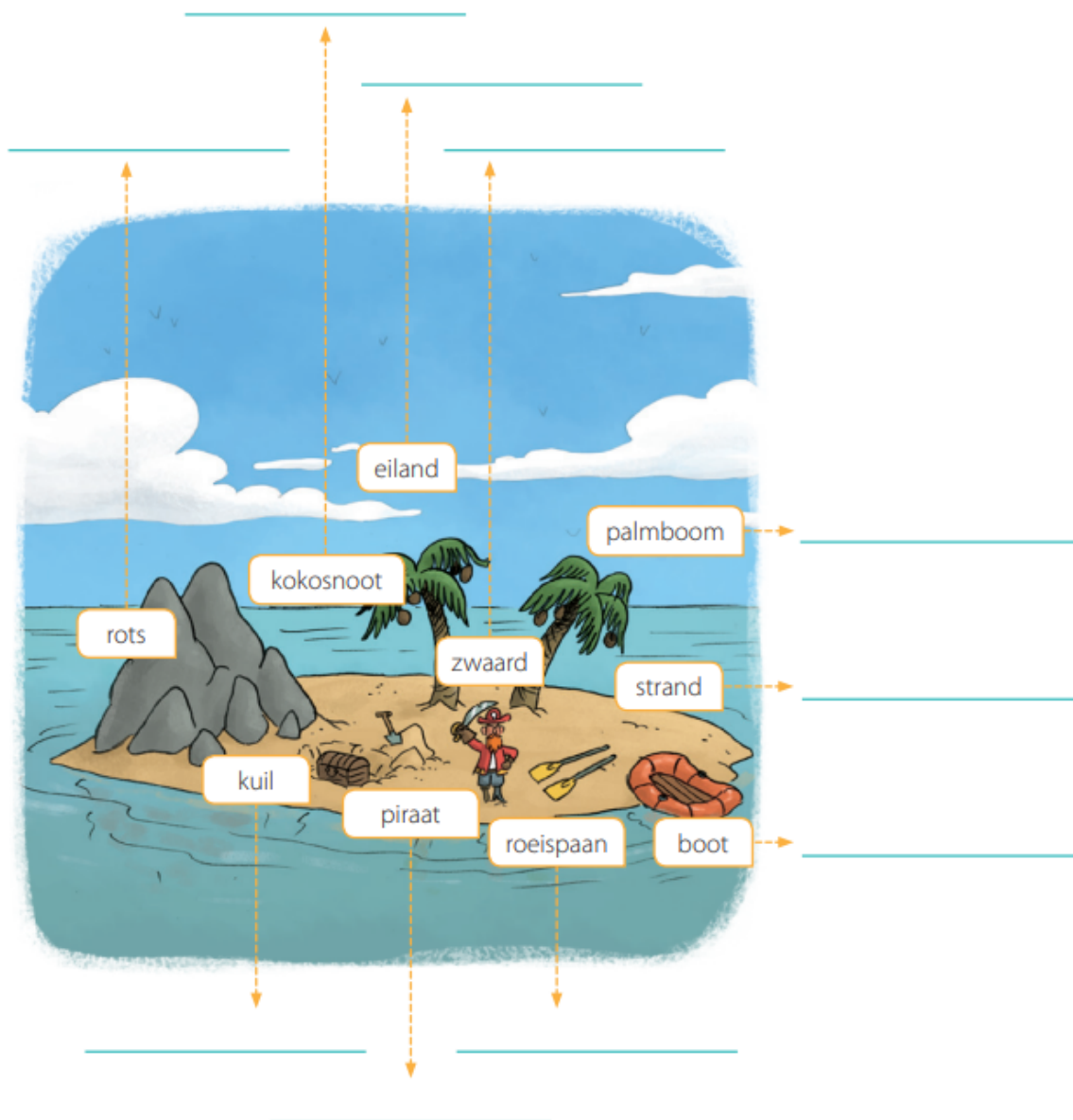
- 1 iets kleins ► _____
- 2 iets liefs ► _____
- 3 iets onbelangrijks ► _____

Vul de tabel aan.

_____	het fietsje
de sleutel	_____
_____	het boompje
de ton	_____

Schrijf op elke lijn het verkleinwoord.

Met welke woorden kan je een samenstelling maken? Geef ze dezelfde kleur.

fiets	kleur	lijstje	zwem	bloem
haar	pot	slipper	potlood	steen
dobbel	pak	tuin	teen	foto
stuur	auto	borstel	huis	sleutel

Maak samenstellingen met diernamen. Kijk naar het voorbeeld.

slodder

sloddervos

weer

poes

lief

tuin

vos

honden

slang

Over wie of wat gaat de zin? Markeer in elke zin:

GEEL het onderwerp.

Onderstreep in elke zin de persoonsvorm.

- 1 Matu woont op een eiland.
- 2 De hond van Mia blaft de hele nacht.
- 3 De schildpad legde eieren onder het zand.
- 4 De plasticsoep zit ook in de maag van zeehonden.
- 5 Eram roeit met zijn bootje naar het eiland.
- 6 Helpt Adam bedreigde dieren?

Pas de zin aan waar nodig.

- 1 Vele auto's vervuilen de lucht.

Een vrachtwagen _____.

- 2 Het eitje komt uit in de lente.

_____ komen uit _____.

- 3 Het eiland is onbewoond.

_____ zijn _____.

Naam: _____

Nr: _____

Vul de zinnen aan met een onderwerp en een persoonsvorm.

Tip: let goed op of het nu gebeurt of vroeger gebeurde.

1 _____ gisteren op bezoek.

2 _____ geen groenten.

3 _____ in de vijver.

4 _____ vorige week een broertje.

5 _____ allemaal een snoepje.

Maak drie zinnen door de juiste zinsdelen bij elkaar te plaatsen.

Let op: je mag elk zinsdeel maar één keer gebruiken.

Ik

Oma en opa

hulde

vorige week.

Suzy en Eef

was

Ik

wonen

klimt

mijn haren.

op een eiland.

roeiden

in hele hoge bomen.

gisteren in een roeiboot.

Bart

De woordenschat van thema 9

adopter	voor een kind of dier zorgen dat niet van jou is
het alarmnummer	telefoonnummer dat je belt bij een ongeval of wanneer iets ernstigs is gebeurd
boosaardig	gemeen, met slechte bedoelingen
de klimaatverandering	verandering van het klimaat door dingen die de mens doet
de list	slimme streek
het milieu	aarde, lucht en water met alles wat leeft
de moedertaal	taal die je thuis van je ouders hebt geleerd
onbewoond	plaats waar niemand woont
overstuur	in de war
de plasticsoep	plaats in een zee of oceaan waar veel plastic drijft
reageren	iets zeggen of doen als antwoord op iets anders
recycleren	iets opnieuw gebruiken of er iets nieuws mee maken, bv. van oud papier nieuw papier maken
snauwen	boos en kortaf spreken
verstrikt	vastgeraakt
verteren	stoffen uit je eten halen
wijs	slim
het zwerfvuil	afval dat op een plaats ligt waar het niet hoort

Verbind de letterlijke en figuurlijke betekenis.

een grapje met iemand uithalen

○ staan te springen

een hele grote man

○ koken van woede

heel erg boos zijn

○ iemand bij de neus nemen

heel erg veel zin hebben

○ een boom van een kerel

Geef de woorden waarvan de betekenissen met elkaar te maken hebben dezelfde kleur.

de klimaatverandering

boosaardig

snauwen

recycleren

het zwerfvuil

het milieu

Zet de woorden bij de juiste afbeelding. Kies uit:

het onbewoonde eiland – opwarmen – overstuur zijn – recycleren

Vul de zinnen aan met het juiste woord. Kies uit:

moedertaal – verstrikt – verteert – wijs

- 1 De dolfijn is _____ in het net van een vissersboot.
- 2 Op school spreekt Laurent Nederlands, maar zijn _____ is Frans.
- 3 Mijn oma is verstandig en geeft altijd goede raad: ze is _____.
- 4 Mijn lichaam _____ de appel nadat ik hem heb opgegeten.

Schrijf in één zin hoe jij reageert.

- 1 Iemand uit je klas noemt je een domkop.

- 2 Bij het voetballen trap je per ongeluk een bal in iemands gezicht.

- 3 Je klasgenoot zegt dat je een mooie trui draagt.

- 4 Je kleine zusje zegt dat jij altijd de baas speelt.

